

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 172/2018-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcu Ladislava Orosza a sudcu Miroslava Duriša predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou [REDACTED] v mene ktorej koná advokát [REDACTED], vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Ncb 37/2016 z 18. októbra 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED], o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. novembra 2016 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED]

(ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práva a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Ncb 37/2016 z 18. októbra 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Okresným súdom Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) je pod sp. zn. 25 Cb 276/2016 vedené konanie žalobcu – mesto [REDAKOVANÉ], proti sťažovateľovi ako žalovanému o zaplatenie sumy 14 821,31 € s príslušenstvom (ďalej len „súdne konanie“).

Sťažovateľ sa 3. októbra 2016 dozvedel meno zákonného sudcu v súdnom konaní a následne podal podľa § 52 CSP námietku zaujatosti, kde uvádza: *«Sudca [REDAKOVANÉ] je v príbuzenskom pomere s osobou [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ], konkrétne ide o jeho príbuzného v priamom rade (otca sudcu). Táto skutočnosť je dôležitá z toho hľadiska, že pán [REDAKOVANÉ] je podnikateľským subjektom, s ktorým sťažovateľ viedol v minulosti súdne spory na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 22 Cb 179/07 a 45 Cb 44/2007. Tieto spory sa týkali prác na stavbe „Viacúčelová hala pohybovej rekreácie [REDAKOVANÉ]“, pričom tento sudca (namietany [REDAKOVANÉ]) rozhodoval priamo aj spor vo veci týkajúcej sa tejto stavby (vedené na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 25 Cb 27/2012), a to v neprospech sťažovateľa ako žalovaného.»*

Na základe vznesenej námietky zaujatosti voči konajúcemu sudcovi [REDAKOVANÉ] (ďalej len „konajúci sudca“) krajský súd vydal napadnuté uznesenie, ktorým rozhodol, že konajúci sudca nie je vylúčený zo súdneho konania.

Sťažovateľ ďalej uvádza: *„Ako argumentáciu na podstatu námietky zaujatosti, prečo nadriadený súd rozhodol tak, že konajúci sudca vylúčený nie je, súd uvádza, že inštitút vylúčenie sudcu v občianskom súdnom spore má úzku väzbu na ústavnú zásadu, v zmysle ktorej nikto nesmie byť odňatý zákonnému sudcovi. Krajský súd v Bratislave dospel*

k záveru, že ani po subjektívnej stránke, ani po objektívnej stránke nemožno mať pochybnosti o nezaujatosti a nestrannosti zákonného sudcu, pretože tento nemá taký vzťah k veci alebo účastníkom konania, ktorý by mohol čo i len vzbudzovať podozrenie z jeho nestrannosti. Sťažovateľom uvedené spory boli prejednávané pred iným súdom, sudcom s odlišným subjektom a v prípade sporu 25 Cb 27/2012 išlo o iného žalobcu ako v namietanej veci.“

Sťažovateľ namieta:

„Úlohou Krajského súdu v Bratislave pri rozhodovaní o námietke zaujatosti sťažovateľa bolo kvalifikovane posúdiť, či skutočnosť, že sťažovateľ viedol s otcom konajúceho sudcu súdne spory ohľadom prác na stavbe [REDAKOVANÉ], ako aj skutočnosť, že ohľadom stavby [REDAKOVANÉ] v minulosti konajúci sudca rozhodol v neprospech sťažovateľa, môže preukazovať nielen subjektívnu zaujatosť, ale najmä vyvolávať objektívne pochybnosti o jeho nezaujatosti.

Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti a z hľadiska čl. 6 ods. 1 dohovoru ju možno posudzovať z rôznych hľadísk. Možno rozlišovať subjektívny prístup, ktorý sa pokúša zistiť, čo si sudca myslel pro foro interno, a objektívny prístup, pri ktorom sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby sa vylúčili akékoľvek pochybnosti v tomto smere. (Sramek proti Rakúsku)

Subjektívna nestrannosť sa prezumuje, až kým nie je preukázaný opak. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o čom svedčí správanie sudcu...

Sťažovateľ má za to, že Krajský súd v Bratislave nevenoval pozornosť relevantným skutočnostiam, ktoré sú podľa neho kľúčové pri posudzovaní jeho námietky zaujatosti zákonného sudcu a rozhodol o tejto námietke bez toho, aby preskúmal konkrétne okolnosti a vyhol sa skutočnostiam uvedeným v ňom o osobe zákonného sudcu a jeho otca. Súd tým zjavne nepreskúmal existenciu oprávnených pochybností a neposúdil konkrétne okolnosti prípadu. To sa prejavilo aj na odôvodnení uznesenia, ktoré je iba všeobecným konštatovaním a formálnym odvolávaním sa na ústavný nález a citácie zákonných ustanovení, na základe ktorých súd uvádza subjektívne a objektívne hľadisko nestrannosti.

Jednou z úloh Krajského súdu v Bratislave pri rozhodovaní o námietke zaujatosti sťažovateľa bolo dať odpoveď na podstatu vznesenej námietky, a to či skutočnosť, že sťažovateľ viedol s otcom konajúceho sudcu súdne spory, nemôže vyvolávať objektívne pochybnosti o jeho nezaujatosti. Krajský súd na uvedení podstatu námietky dal odpoveď, že namietaný sudca je sudcom Okresného súdu Bratislava II, pričom sťažovateľ poukazuje na súdne spory, ktoré sa viedli pred Okresným súdom Bratislava III. Krajský súd tým nedostatočne preveril skutočnosti podstatné pre rozhodnutie... Odôvodnenie, že tieto spory sa konali na súdoch s rôznou miestnou príslušnosťou, ako odpoveď na vznesenú námietku, absolútne neobstojí. Tento nesprávny záver krajského súdu pritom tvorilo jadro jeho argumentácie, ktorou vyhodnotil námietku sťažovateľa ako nedôvodnú a sudcu [REDAKOVANÉ] z konania nevylúčil.

Na základe vyššie uvedeného má sťažovateľ za to, že odôvodnenie napadnutého uznesenia nedáva odpoveď na podstatu vznesenej námietky zaujatosti, ktorou sa sťažovateľ snažil preukázať objektívne pochybnosti o nezaujatosti zákonného sudcu. Napadnuté uznesenie je arbitrárne, čím krajský súd poprel účel významu inštitútu vylúčenia sudcov podľa § 49 až § 53 Civilného sporového poriadku. V predmetnom uznesení absentuje odpoveď na relevantné otázky, ktoré tvorili podstatu námietky zaujatosti. To má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, ako aj jeho práva na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru.“

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd „ vyslovil tento nález:

1. Základné právo spoločnosti [REDAKOVANÉ], so sídlom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 3 Ncb 37/2016 zo dňa 18.októbra 2016 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave, č. k. 3 Ncb 37/2016-96 zo dňa 18. 10. 2016 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný spoločnosti [REDAKOVANÉ], so sídlom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] uhradiť trovy právneho

zastúpenia v sume 363,80,- Eur (slovom tristošesťdesiattri eur, osemdesiat centov) na účet advokáta [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária [REDAKOVANÉ], so sídlom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľ namietá porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu. Krajský súd v napadnutom uznesení rozhodol, že konajúci sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania v súdnom konaní. Sťažovateľ považuje tento záver za nesprávny pre rozpor súvislostí právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaného prípadu

s pravidlami formálnej logiky, ale najmä absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky vznesenej námietky zaujatosti.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...

Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je v Civilnom sporovom poriadku garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prerokovania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 49 až § 55 CSP).

Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby a rozhodnúť o ňom.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porovnaj I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porovnaj I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 49 až § 53 CSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania, alebo k ich zástupcom (porovnaj IV. ÚS 26/04).

Na tomto mieste ústavný súd odkazuje (a plne sa stotožňuje) na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009, podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmavania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci (§ 212 ods. 3 a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.), a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom podľa § 16 ods. 1 O. s. p. a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“*

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa okrem iných uvádza: *„Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.“*

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania podľa § 365 ods. 1 písm. c) CSP, podľa ktorého odvolanie možno odôvodniť tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého možno odvolanie odôvodniť aj tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace

procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Prípadne (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania podľa § 420 písm. e) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo podľa § 420 písm. f) CSP ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (pozri napr. II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj m. m. II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03).

Pokiaľ podľa názoru sťažovateľa krajský súd uznesením rozhodol zjavne neodôvodnene a vo veci samej rozhoduje sudca, ktorý mal byť podľa objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom z ďalšej účasti na prerokúvaní veci a rozhodovaní vylúčený, potom sa jeho sťažnosť podaná ústavnému súdu javí ako predčasná, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môže sťažovateľ postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu, prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu. V tomto prípade teda v predmetných konaniach existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povolaný na poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľa. V tejto súvislosti odkazuje ústavný súd na identické závery, ktoré vyslovil v obdobnej veci už v uznesení sp. zn. II. ÚS 342/2014 z 24. júna 2014.

Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej neprípustnosť.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. marca 2018